

sterilitatem. Pinel. in d. l. 2. part. 1. cap. 3. n. 33. Molin. supra, num. 6. Valasc. num. 24. Morl. d. quæst. 1. num. 12. vers. Neque obstat.

Verf. Sed colonus is.

22 Colonus qui utitur beneficio electionis ex dicta lege 23. Partit. debet præmonere locatorem, ut adfistat fructuum collectioni; sed licet id omiserit, non excluditur à legis auxilio, modò constet de perceptorum fructuum ac expensarum quantitate. Molin. num. 8. qui in Lusitania de consuetudine fervari testatur num. 11.

Verf. Vidi tamen.

23 In Granatenfi Prætorio à forma legis Regiæ recessum esse, testis est noster Præses propter probationum ambiguitatem, iustumque per superiores iudices pro arbitrio pensionem pro parte remitti. Referunt Molin. num. 9. Morl. & Valasc. ubi proxime: at Molina latè differens, eam praxim damnat acriter.

Verf. His tamen omnibus.

24 Omittendum non est, quod ubi culpa etiam levissima coloni casui fortuito præstitit occasionem, ex quo sterilitas provenit, electio, vel remissio penitus denegabitur. Morl. ex n. 13. Vide Molin. num. 13. Præterea si calamitates, ex quibus subsequitur sterilitas, in regione frequentes non sint, colonus à pensione non excusatur, l. Ex conducto 16. §. 1. vers. Sed et si tabes, ff. locat. l. 22. tit. 8. p. 5. ubi Greg. Lop. gloss. 3. Pinell. sup. n. 30. Valasc. n. 34. Caroc. d. q. 8. n. 1. Morl. n. 20. vers. Secundo limitari, Castill. controvers. lib. 3. cap. 3. n. 24. Mantic. de tacit. convent. lib. 5. tit. 8. num. 6. quidquid fenserit Molin. d. disp. 495. num. 12. si conductor casibus fortuitis renunciaverit. Vide Molin. num. 19. Bossium sup. num. 56. cum seqq. Morl. d. q. 1. a num. 19.

25 Alia plura missa facimus, quæ diffusè traduntur per Caroc. de locat. tit. de remiss. merced. quæst. 8. Tusch. lit. C. concl. 615. Molin. de just. & jur. tract. 2. disp. 495. Bossium Practic. tit. de remission. merced. conduct. Amaya observat. lib. 3. cap. 3. C. de resc. vend. emphyteut. q. 27. Brit. in cap. Propter sterilitatem, de locat. Mantic. de tacit. convent. lib. 8. Aug. Barbof. collect. d. cap. Propter sterilitatem, & collect. l. Licet, C. de locat. qui plures cumulavit.

Ad Num. 3.

26 Quando usus rei locatæ absque culpa conductoris impeditur, pensio locatori non debetur, atque ideo inquilinus si justo meru belli, pestis, aut cujusque similibus calamitatis domum habitare non possit, eam deferere ante tempus præfinitum locationis, soluta pro rata pensione, permittitur, Molin. sup. disp. 493. num. 1. Valasc. quæst. 22. a num. 6. Mozzius de contractib. de locat. tit. quib. mod. firmat locat. num. 3. Ant. Gom. variar. lib. 2. cap. 3. num. 3. Ofwald. ad Donell. lib. 13. cap. 8. n. 3. Morla d. tit. de locat. quæst. 1. n. 8. Cancer. variar. part. 3. cap. 6. num. 85. Caroc. sup. num. 80. Bossius num. 42. Sufficitque metus non vanus, licet bellum non subsequatur, Molin. Caroc. & alii.

Licet autem inquilinus à domo recedat, peste, aut bello persistente remissio pro parte pensionis fieri debet, si illam conduxisset, ut tabernam meritoriam haberet, & forenses præ timore ad oppidum non accederent. Ofwald. ubi proxime, Cancer. num. 92. Menoch. de arbitrar. casu 440. num. 1. Idem juris erit, cum inquilinus propter periculum, & adversitatem migrat in locum tutum, bonis domi relictis, clavibusque retentis. Cancer. n. 99. contra Caroc. d. quæst. 8. num. 14. & 81.

28 Sed si locationis tempore inquilinus non ignorabat bellum, pestem, vel aliud malum imminens, non licebit illi recedere, nisi integrè pensione persoluta. Cancer. num. 91. Valasc. num. 18. Bossius num. 84. Molin. ubi proxime, ubi limitat si bellum, aut pestis post conductionem præter spem nimium exarsit.

Ibi: Ita ut cessante peste non teneatur.

29 Si causa migrandi extinguatur, inquilinus adimplere debet contractum, pro residuo locationis tempore pensionem exsolvens. Cancer. num. 97. Valasc. num. 6. Molin. num. 2. qui limitat quando res non est integra, veluti si aliò transmigravit, ibi permanens, aut ad eam aliam conduxit, cujus locatio nondum est finita. Idem erit ex parte locatoris, ut stare contractui teneatur, nisi domum derelictam jam alii locasset, cui convenit communis sententia docens, inquilinum expulsam ob supervenientem domini necessitatem, hac cessante, audiendum ut aedi restituatur, donec tempus contractus impleatur. Gregor. Lop. in l. 6. gloss. 6. tit. 8. part. 5. Molin. disput. 499. num. 11. Tiraquell. tract. causa cessante, lit. E, num. 103. Vela dissert. 20. num. 45. Brit. ubi sup. Quod ut in casu proximo limitandum videtur, cum scilicet res integra non est.

Verf. Imò exceptâ causâ.

30 Certi juris est, domino ædis, qui eam locavit, permitti ante tempus conventionis præscriptum inquilinum ejicere, si ipsi casus post contractum accidat, ex quo conducta egeat æde, l. 6. tit. 8. p. 5. l. Æde 3. C. de locat. & pluribus egi varias. lib. 2. cap. 15. a num. 60. Unde ob vim correlativorum idem dicendum videbatur de inquilino, si aliqua causa superveniat, propter quam habitatione uti non possit, ut ei liceat à domo recedere, non soluta mercede, veluti cum in alium locum necessario transmigraturus est, ut nuptias contrahat, munusve egregium adipiscatur, qua propter ampla indigeat domo: & ita tenet alios referens Caroc. tract. de locat. tit. de remiss. merced. At aliud hic per D. Covar. docemur, cui adjungendi Molin. disp. 493. num. 5. Brit. in d. cap. Propter sterilitatem, §. ult. num. 8. Aug. Barbof. collect. dict. l. Æde, num. 17. ac prædiximus d. cap. 15. num. 65.

Verf. His verò adjiciam.

Hæc adnotant Molin. d. disp. 493. num. 1. in fin. Valasc. de jure emphyteut. quæst. 22. num. 6.

31 An dominus famulum ejicere, aut famulus dominium deferere permittatur ex supervenienti causâ ante tempus, de quo convenit, disputat Sylva de salar. famulor. quæst. 65. per tot. & num. 14. cum seqq. negativam sustinet, quam ex æquitate limitat, si dominus, aut famulus incommodum ex recessu non pareretur.

SUMMA-

SUMMARIUM.

- 1 Iudices Ecclesiastici, & laici intra limites propriæ jurisdictionis se continere debent.
- 2 Num exemptio clericorum sit de jure divino, aut positivo, & num. 3.
- 4 Quoad causas spirituales est juris divini.
- 5 Quoad temporales à jure ecclesiastico provenit.
- 6 Princeps secularis potest coercere clericos in reipublica delinquentes, si per ecclesiasticam potestatem præmonitam non cogerentur.
- 7 Clerici apud infideles habitantes, eorum temporali potestati omnino subjiciuntur.
- 8 Pontifices jure potuerunt eximere clericos à jurisdictione Christianorum Principum.
- 9 Princeps secularis non valet quicquam statuere adversus clericorum immunitatem.
- 10 Utrum Pontifici sit liberum clericos submittere temporali jurisdictioni Principum.
- 11 Quid de Prelatis aliis.
- 12 Posset Pontifex abrogare constitutionem capituli si quis suadente, 17. q. 4.
- 13 Abrogatio legis justa, licet iniqua sit, subditos ab eius observatione liberat.
- 14 Licet clericorum exemptio à jure divino procederet, Pontifex tamen posset in casu speciali laico in clericis jurisdictionem concedere.
- 15 Pontifici non est permessa derogatio, aut dispensatio juris divini, sed licet illud interpretari: & quid de Principe seculari.
- 16 Consuetudo jure sustinetur, quâ Clerici nonnulli in causis jurisdictioni laice potestatis subjunt: non tamen in omnibus generaliter.
- 17 Si clericorum immunitas foret de jure divino, an omnibus competere.
- 18 Clerici etiam prima tonsura sunt jure Pontificio liberi à laicorum jurisdictione in omnibus causis regulariter.
- 19 Conjugati solum in criminalibus fori gaudent privilegio.
- 20 Quo desiderantur hodie ex Tridentino, ut Clericus in minoribus poritur fori privilegio, & de jure nostro regio quid statutum pro ejus observatione.
- 21 Clericus non servans requisita per Tridentinum, nullo clericali gaudet privilegio, nisi solum Canonis.
- 22 Facilius derogatur exemptioni clericorum in minoribus, quam eorum qui sunt in sacris.
- 23 An prima tonsura sit Ordo, remissivè.
- 24 Pontifex jure potuerit restringere exemptionem clericorum in minoribus.
- 25 Clericus in minoribus non servans quæ sacra Tridentina Synodus præcipit, fori privilegio privatur ipso jure.
- 26 Clericus non observans formam Concilii, in utroque foro puniri poterit.
- 27 Clericus cum unica & virgine contrahens matrimonium, fori privilegio in criminalibus utitur.
- 28 Desideratur, ut talis clericus honestis vestibus indutus incedat, & quæ censentur honesta.
- 29 Limitatur hoc.
- 30 An Clericus si ense accinctus reperitur, privilegio fori juvetur.
- 31 Conjugati clerici an continentur lege regia, quâ cavetur, ut clerici in minoribus quoad vestes ut Præbyteri se gerere debeant.
- 32 Quoties ambigitur an clericus vestes honestas deferat, ad Judicem Ecclesiasticum spectat cognitio, D. de Faria Covar. Eucle.

- 33 Clericus conjugatus ut fori privilegium obtineat, probare debet, continud vestes, & Tonsuram statui conformes detulisse.
- 34 Clericus binas contrahens nuptias, aut ducens ab alio corruptam, non gaudet privilegio fori.
- 35 Clericus per matrimonium etiam non consummatum omnibus status privilegii exiit, excepto fori, & Canonis.
- Utrum uxor, & filii clericorum eodem gaudeant privilegio, ibid.
- 36 Quid de vidua Clerici.
- 37 Virginitas in feminis ut qualitas naturalis presumitur.
- 38 Quas vestes gerere debeant Clerici, remissivè.
- 39 Utrum consuetudine introduci possit, ut clericus in minoribus non servans Concilii dispositionem, fori privilegio juvetur.
- 40 Clericus in minoribus, si vestes, & tonsuram, quas derelinquit, assumpserit, status recuperabit privilegia.
- 41 Ut Clericus in minoribus gaudeat fori privilegio, semestri ante delictum continuò debet in Vestibus & Tonsura incedere.
- 42 Clericus qui semel cum virgine contraxit, ac Tonsuram, ac Vestes deposuit, si eas soluto matrimonio iterum deserat, cunctis clericalibus privilegiis restituetur: secus est in bigamo.
- 43 Clericus conjugatus negotiator suo fori privilegio non carebit.
- 44 Clericus negotiatio prohibetur, & quando clericus negotiator reputetur.
- 45 Clerici conjugati, sicut laici tributa exsolvant, onera publica subeunt, & alia supportant.
- 46 Clerici in minoribus, & prima Tonsura, & omnibus clericalibus privilegiis honorantur, & ante Concilium illis portebantur, etsi vestes, & tonsuram non deferrent, nisi præmoniti eas gestare negligerent.
- 47 Exemptio clericorum à gabellis, & contributionibus, quas laici solvere tenentur, de jure divino non est, & consuetudo quod ecclesiastici easdem præsent, damanda non est, accedente Pontificis assensu.
- 48 Adducitur lex 2. tit. 4. lib. Recop. qua caveatur, ut clerici qui in Sacris non sunt, nec beneficium obtinent ecclesiasticum, laici contribuant, & onera sustineant.

CAPUT XXXI.

Sacris Pontificum decretis, nec non temporali Principum constitutionibus inter duplex regimini Brachium concursus discretio frequentissimè commendatur, caveturque ut utriusque fori iudices terminos propriæ jurisdictionis agnoscant, ab extraneæ usurpatione abstinentes: quod quantum interfit ad publicam tranquillitatem, non latet; nam sicut quoties luminare majus cum minore confundi per eclipsim contingit, orbis terrarum patitur: simili modo ubi ecclesiastica, & laica potestas (quæ illis comparantur, cap. Solita 6. §. Præterea; de major. & obed.) falce missa in alienam messem, perperam commiscetur, Respublica perniciem perturbationis experitur, de quo sunt jura in cap. Novit. 13. de judic. cap. 2. de for. comp. Trident. sess. 25. cap. 20. de reformat. authent. Scatumus; C. de Episc. & Cleric. l. 56. & 57. tit. 6. p. 1. l. 4. & 5. tit. 3. lib. 1. l. 3. & 4. tit. 1. lib. 4. Recop. præter alia, quæ D. Covar. memoratur infra, sub. num. 3.